

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

3. JULIJA

STEV. 27

K žetvi!

Na polju zvenijo srpi in kose. Krepka dekleta in pridne žene povezujejo v snope, kar pade. Kopa za kopo se vrsti v dolgih vrstah in — kdor je dobro sejal, zdaj bogato žanje. Kakšna setev, taka žetev! Dobrotni gospodar je dal ugodno vreme in vsi, ki so vzeli Stvarnikove zakone za smernice svojega dela, bodo zdaj bogato poplačani s polnimi skednji in kaščami. Ne zameri, ljubi Andrejče, če ti zato ponovim danes nekaj starih načel za to priliko, tebi in tvojim prijateljem v korist.

1. Požanji žito v rumeni zrelosti, ne puščaj ga na njivi do tako imenoyane »mrtve zrelosti«. Če nimaš sam dovolj družine za to delo, najemi si nekaj rok, dobro jih plačaj, imel boš še vedno dvakraten dobiček. Prezrelo žito je za lepe odstotke manj vredno, velik del izpade iz klasja in ostane na njivi kot plevel za bodoči sadež.

2. Pokosi zeleno krmo, travnike, črno deteljo, lucerno ali mešanice iz detelj, ovsa, grašice itd. takrat, kadar so v najlepšem cvetju! Iz stota v cvetju pokošene detelje dobiš dvakrat do trikrat več surovega mleka kakor pa iz odcvetele, porjavele in počrnele njive. Ker kosijo kmetje zeleno krmo polagoma, po potrebi, ne meneč se za to, kdaj da ta krma največ mleka, masla in moči, zavržejo vsako leto velikanske tisoče dinarjev. In ne samo to je slabo, da gredo iz prestare detelje redilne snovi za mleko, maslo in delovno silo v nič. Kar velja za zeleno krmo na njivah, isto velja tudi za travnike. Prepozna košnja ti da le meso — slame, lesa in ličja.

3. Če moreš, omlati z mlatilnim strojem takoj! Veliki posestniki delajo to kar na polju; mali jih v tem ne bomo posnemali, a če je vreme suho, ne izgublajmo preveč časa za večnim prevažanjem in prekladanjem snopja z njiv v kozolec, iz tega na pod ali celo z odkladanjem mlačve na pozno jesen in zimo. Zimo izrabimo za

druga koristna dela, za izboljšanje zemlje (melioracije), za pripravo enakomernega, lepega semenskega žita, za skrbno nego živine itd. Glavna skrb toplega leta velja polju, glavno delo zime pa hlevu. Lepo surovo maslo, lepa mlada živina, pravilno, varčno krmljenje, boljše ravnanje in mešanje gnoj, zraven pa popravljanje raznega orodja in če je mogoče še kaka domača obrt, naprava prediva, domačega platna — in zima bo šla mimo tebe, da sam ne boš vedel kdaj.

4. Čim je žito iz njive, preorji strnišče na plitvo (8—12 cm); strnišče se na ta način hitro in pravilno pretvarja v humus (črnico). Plevelno seme, ki se je vsulo ob žetvi, naglo vzkali in ozeleneli plevel uničiš potem s kultivatorjem in brano. Ob enem zrahljaš zgornjo plast zemlje, ki je ob žetvi zbita in izsušena in s tem preprečiš nadaljnje izsuševanje in strjevanje zemlje. Za plitvo oranje se lahko poslužiš dvolemeža, v lahki peščeni zemlji celo trolemežnega pluga; tako bolje izrabiš vprežno živino in delo ti hitreje gre od rok. V tako pripravljeno zemljo poseješ ajdo ali repo, dozorelo strn, ozir. okopavino požanješ (poruješ) in spraviš domov, preorješ njivo za ozimino in poseješ o pravem času. Sam lahko vidiš, da dokler imaš na njivi obdelovano rastje, je zemlja rahla, gobasta, polna dragocenih redilnih snovi. Če pa pustiš strnišče ležati, se zemlja še bolj strdi, ne tvorijo se nove redilne snovi za sledeči sadež in ti si podobni ribiču, ki meče mreže na kraju, kjer ni nič rib. Zimska strnišča, pirnica in uši so doma samo pri zanikrnih ljudeh.

5. Imej usmiljene z delovno živino: konji, voli, kravami. Ne pusti je, da bi jo mučile strupene muhe, zolji in obadi, da bi trpela žejo, ne komataj jo v najbolj vročih popoldanskih urah, ne zahtevaj od nje več kakor premore, posebno pa je ne pretepaj in ne preklinjaj! Tako ravna jo le zločinci, kvečjemu še kak hudobni cigan, a ne pošten slovenski gospodar. —

V hudi vročini priporočajo: Natrgaj orehovega listja, skuhaj ga in s to vodo večkrat na teden, najbolje vsak dan, umij svojo živino. Ne bo se jih izlepa dotaknila muha. Če pa nimaš oreha pri hiši, pa vzemi listja od buč in obdrgni ž njim živino; pravijo, da tudi koristi. Muhe dobro bi tudi bilo, ko bi napršil strop v hlevu večkrat s prahom za uničevanje žuželk, potem pa na stečaj odprl vsa okna in vrata; mnogo muh ti pobegne iz hleva, ker nimajo rade prepiha. Muhe pijejo skozi kožo mleko iz vimena tvojih krav, moč iz mišic tvoje delovne živine. Zato se usmili, dobri Andrejče, svoje prid-

ne živine, ki ti je najzvestejša, najboljša pomočnica doma in na polju, na travniku in v gozdu in ki ji daješ za vse njeno delo in muko v plačilo le tisto troho krmé in oskrbe. Prepovej svojemu hlapcu, če je surovega srca, mučenje živali; pokaži mu, kako so tudi živali hvaležne, če ravnaš z njimi prijazno in mirno, če jih varuješ pred krivičnostjo ljudi in mučenjem mrčesa. Tebi pa, ljubi Andrej in vsem tvojim stanovskim tovarišem želim prav ugodno vreme za žetev, zraven pa kljub presneto neprijetnim časom prav veselo in pogumno srce. ovfr.

O trotovkah in trotovcih

»Čemu v naslovu dve besedi? Trotovke in trotovci — to je vendar ista reč!« Tako bo nemara ta ali oni čebelar pomislil, ko bo prebral naš naslov. Saj gre za isto reč, samo čebelarjem je treba jasnosti, zato bomo pa danes govorili o trotovkah posebej in o trotovcih posebej. Trotovke so namreč ali zanič matice ali pa za zaleganje jajčec opitane navadne čebele — trotovci so pa družine, ki imajo samo trotjo zalego tudi v čebeljih celicah.

Že oni dan smo kratko povedali nekaj o trotovkah. Najprej je trotovka lahko slaba matica, ki zalega trotja jajčka (neplojena) tudi v čebelje celice. Normalna matica tega nikoli ne napravi; za trotjo zalego sicer tudi ona odlaga jajčka, vendar samo v trotje celice, ki jih tudi čebelar — začetnik takoj loči od čebeljih. Kako postane matica trotovka? Na več načinov. Prvič se ji lahko primeri, da se že mlada ne more sprašiti, t. j. ne more se v zraku združiti s trotom, ki jo oplemeni. Vzrokov mora biti več: ali je na krilcih kaj pokvarjena in ne more zleteti (v panju se pa ne oplemeni nikdar!), ali zleti, pa se ne more združiti s trotom, ali se pa oplemeni, pa zelo nepopolno itd. Vedeti moramo, da se mlada matica samo enkrat oplemeni za vse življenje. Če se takrat ni oplemenila popolno, bo prav kmalu postala trotovka, ker ji bo zmanjkalo v semenski mošnjici trotjega semena. O tem važnem vprašanju bomo enkrat prihodnjič napisali bolj izčrpen članek. To je »partenogeneza«, ki jo mora poznati sleherni čebelar, če naj zasluži to ime!

Drugič se matica lahko ojalovi v starosti. Pomisliti moramo, koliko jajčec za-

leže matica v močni družini v enem samem letu! Številka se suče okrog 150.000. Od teh je ogromna večina oplojena, saj imamo v normalni družini razmeroma majhen odstotek trotov. Če bi vse jajčke od enega samega leta spravili skupaj, bi bil lep kupček. Zato ni nič čudno, če nekatere matice že v tretjem letu opešajo, celo že v drugem. Pešanje se kaže najprej v tem, da je zalega razmetana, pozneje se začne med dobro čebeljo zalego pojavljati trotja zalega v čebeljih celicah. Če čebelar tega dogajanja ne opazi, je trotovka kmalu tu.

Tretjič se pa lahko matici kaj dogodi tudi v panju. Posebno mladi začetniki so silno radovedni, pa ven in ven brskajo po panjih. Kaj lahko se primeri, da matico — saj so še nerodni! — kako pritisnejo ali samo zadenejo vanjo. Kmalu je dovolj, da se notranji ustroj v njenem organizmu pokvari. Posledica je lahko — trotovka.

Tako družino, kjer gospodari matica-trotovka, je lahko ozdraviti. Saj je drugače povsem normalna, ker ima kraljico, čeprav je zanič. Po navadi si taka družina čez poletje sama pomaga tako, da potegne nekaj matičnikov (pa ne zasilnih!), v katere matica zaleže oplojena jajčka — če ji je to še mogoče. Družina si vzredi novo matico, staro pa umori in vrže iz panja. Stvar je v redu. Če pa je stara matica že tako opešala, da ne more več zalegati nobenih jajčec, je pa družina zapisana propadu, ako ji čebelar pravočasno ne prisloži na pomoč. Sama si seveda tudi hoče pomagati, toda si ne more. Če so v satju le neoplojena jajčka, je izključeno, da bi

mogle čebele zrediti novo matico. Morda poskušajo — toda iz vsake celice, tudi iz navideznega maticnika, se privali — troš.

Tu je mogoča samo čebelarjeva pomoč. Staro matico je treba ujeti in uničiti, v maticnici pa dodati drugo. Družina jo »z odprtimi rokami« sprejme. Ko se izležejo troški iz jajčec stare matice, jih čebele kmalu pomečejo ven, iz nove zalege pa prične pritekatati družini mlada čebelja zalega.

Sedaj opisani način trotoevca je razli-

čen od trotoevca, ki si ga bomo ogledali prihodnjič. Družina postane »trotoevca« prav za prav čisto po vseh »regelah«. Nobenih izrednih dogodkov ni v panju, nobene brezmatičnosti. Zato so takšni »trotoevci« z maticami mnogo enostavnejši in lažje ozdravljivi kot trotoevci druge vrste. Iz tega tudi lahko vidite, da pri trotoevcih gre vsa vloga trotoevkam in da je umestno govoriti posebej o trotoevkah. Prihodnjič bomo obravnavali trotoevke in trotoevce druge »skupine«.

Pravo veselje

V počitnicah sem na pešeni obali sončne Dalmacije večkrat opazovala gručo ljudi, ki so se zabavali z najrazličnejšimi družabnimi igrami. Včasih so metali žogo ali pa so se skrivali in lovili, kakor majhni otroci, četudi so bili vsi že davno odrasli otroški dobi. Vesel, zdrav prisrčen smeh se je razsiral okrog njih, da se je vsak nalezel njihove dobre volje, kdor je šel tam mimo.

Ko sem se seznanila z njimi, mi je eden od njih dejal: »Saj vi Slovenci sploh ne znate biti veseli, razen kadar se napijete!«

Bila sem užaljena in še dolgo potem so mi zvenele te besede v ušesih, a na žalost moram priznati, da sem ob poznejšem razmišljanju ugotovila, da je vendar kar preveč resnice v teh besedah.

Na jugu se ob lepih poletnih večerih zbere vaška mladina in zapleše ob monotonih zvokih tamburice kolo, ki se mu marsikdaj pridružijo tudi starejši. Pri nas je celo to najprirodnejše razvedrilo pod prostim nebom neznano. Mi iščemo zabavo le v gostilni ob kozarcu vina, ob hreščeči harmoniki ali kvečjemu še — v mestu — v zakajeni kavarni in dvomljivih kino-predstavah. Sploh ni pri nas mogoče misliti na kakšno zabavo, bodisi v ožjem družinskem krogu bodisi na javnih prireditvah — brez nesrečnega alkohola.

Ali smo z ozirom na druge narode res toliko težkokrvni, nerodni, zagrenjeni? Morda ni temu vzrok toliko različen temperament, kakor težke razmere, v katerih živimo in v katerih so živeli naši očetje in dedje. Preje je suženstvo in tlaka pod tujim gospodarjem prehajalo z roda na rod kakor težka mora, ki je že v kali dušila vsak zunanji izraz veselja in zatrla vsak smeh, zdaj je kriva povojna doba, da ne poznamo še prave sprostitev v igri in smehu, kajti današnja generacija je preživljala svoja otro-

ška leta v pomanjkanju in v neprestanem strahu pred bobnečimi topovi in vžigajočimi se bombami.

Tistega pravega »homerskega smeha«, zdravega širokega smeha, ki pretrese vse obisti in uniči ves žalč, ne, tega ne poznamo več! Poznamo le še ironičen, medel nasme, razžaljiv krohot. Zato imamo mi Slovenci tako malo humoristov! Kvečjemu jedke satirike!

In vendar je v vsakem človeku razvit zdrav nagon po smehu, po veseli igri, da včasih celo razposajenosti, ki bi ji radi dali duška v nedolžni obliki. Če že otrok ne ugotovi temu nagonu v vsej njegovi prvinski bistvenosti, tedaj izgubi ta nagon pozneje pravo smer in se izživilja na izumetničen, škodljiv način. Marsikdaj je za človeka v vsem poznejšem življenju usodno, če ni kot otrok imel dovolj prilike zadostiti nagonu po igri in po sprostitvi v smehu. Zato nimajo prav starši, ki venomer priganjajo svojega otroka k resnobi in dostojanstvenemu zadržanju. Marden, ameriški psiholog, pravi: »Če bi vsak otrok preživel veselo in srečno mladost, ne bi bilo treba niti pol toliko jetnišnic, norišnic in ubožnic.«

Zakaj? Psihoanalitiki so že davno spoznali, da se vprav v raznih igrah pri otroku (in marsikdaj tudi še pozneje pri odraslem!) morejo v neškodljivi obliki sprostiti in zadovoljiti podzvestne želje po uveljavljanju, po avanturah, divji romantiki. Zato otroci tako radi predstavljajo Indijance, roparje, osvajalce. Komur je vzeta možnost take sprostitev v igri, v temu bodo podzvestne želje rasle dalje in se sprostile v najbolj neugodnem času, zlasti pod vplivom alkohola, ki zavest omrtvi in daje prosto pot podzvestnim nagonom.

Srednji vek je poznal mnogo več družabnih iger v ožjem in širšem družabnem

krogu, kakor jih poznamo še danes. Morda bo novo stremljenje po zdravem športu in izživljanju pod prostim nebom prineslo več zdravega veselja in smeha — brez alkohola. Vzgajajmo vsaj bodočo mladino v tem smislu! Potem ne bo treba več iskati veselja v raznih surogatih kot so slaba družina, slabe predstave v kinih in popivanje po gostilnah.

Zalostne posledice »mačka« poznate! Glavobol, pokvarjen želodec, nezmožnost za delo so še bolj nedolžne, da ne omenjam

drugih grozodejstev, ki se porajajo pod vplivom alkohola. Posledice pravega veselja pa so docela nasprotni! Le spomnite se, kako živahni, za delo razpoloženi in razigrani ste bili še dolgo potem, ko ste se prav od srca nasmejali v veseli, pošteni družbi! Kri vam je živahneje krožila po žilah, zdravje se je zboljšalo in pomladili ste se.

Zato o prostem času nazaj k pravemu smehu in igri — brez alkohola!

O komarjih

Vprašanje:

Krog Radovljice, v vaseh, kamor prihajo tudi mnogo letoviščarjev, se je v zadnjih letih pojavilo toliko komarjev, da prekaša ta nadlega vse prejšnje čase. Muka so za domačine in tujce. Mnogi prav zaradi tega ne hodijo več na letovišča v te kraje. Od kod ta silna množica teh krvososov?

Naj navedem svoje mnenje, ki naj ga strokovnjaki rešijo kakor koli. Sedaj imajo kmečki hlevi skoro vsepovsod dobre, betonirane gnojne jame, pokrite ali z deskami ali z betonskimi ploščami. Prej je pa pred vsakim hlevom stala gnojnica — kar celo jezero. Brali smo, da se v takih močilih rede komarji. In tedaj, ko so bile še splošno take gnojnične mlakuže po dvoriščih, komarjev ni bilo! Danes so gnojnice zaprte, stoječih mlakuž v tej okolici sploh ni, povsod le živa, bistra tekoča voda, kjer se komarska zalega ne more kotiti. A komarjev je vsako leto več. Moja nestrokovnjaška razlaga je tale: Ko sem bil lani slučajno navzočen pri odpiranju gnojnične jame, sem opazil, da je v gnojnici mrgolelo komarjevih ličink. Ko so dvignili pokrov, je pa prifrčal iz njega — cel roj komarčkov, ki so se ravno izlegli. Iz tega sem sklepal takole: Dokler ni bilo gnojnih jam, se je vse to leglo in kótalo po gnojničnih mlakužah. Toda v teh je bilo vse polno pubov, glavačev, ki so kar v zborih prepevali svoj: pupu! Ta množica pubčev je že vedela, zakaj prebiva v gnojničnem jezeru. Pohrustala je na legijone komarjevih ličink in tako komarski zarod uničevala in ga skoraj temeljito tudi uničila. Saj vemo rojaki tistega okraja, da je le redko pripivkal in pricivilil kak komar-

ček in se prisesal na kožo. Današnji roji pa te opikajo, da si v eni noči ves bulast po rokah in obrazu.

Ali niso vzrok tega gnojnične jame? Tam ni nobenega puba, glavača-sovražnika in zatiralca komarjevih ličink. V pokriti gnojnici uspeva zarod nemoteno. Nobena jama pa ni tako neprodušno zaprta, da bi ne mogla smukniti skozi špranjo komarjeva samica in zaleči jajčec v jamo — v gnojnico.

Pritožb zoper to nadlogo je vse polno, pa ni še noben veščak bil na preži, da bi to zalego uničeval. Nekdaj so v Dalmaciji krog Dubrovnika v stoječe kanale, male mlake itd. vlivali posebno tekočino (menda nekako prirejen petrolej), da so uničevali ličinke komarja, ki troši malarijo. Ali bi ne bilo potrebno — seveda, če to moje mnenje drži, tudi pri nas izvesti tak pomor ličink v zaprtih gnojnih jamah? Ob tako bistrih vodah, kakor jih ima Gorenjska, je težko izslediti kako drugo kотиšče komarske zalege kakor v modernih gnojničnih jamah. — Skrb in besedo imajo veščaki!

Odgovor:

Veliko število komarjev na Gorenjskem, ki je vsako leto večje, ima najbrž več vzrokov. Z razvojem in asaniranjem teh krajev se je povečalo tudi število hiš, hlevov, kleti in asaniranih greznic. Skoro vsaka hiša na Gorenjskem ima po eno ali več tujskih sob za oddajanje letoviščarjem. Te sobe so pozimi večinoma zaprte, se ne kurijo in so zelo dobro zatočišče za komarje, ki tam prezimijo še slabše so v tem pogledu kleti in hlevi. Tam se držijo komarji v temi in na kolikor toliko toplem in vlažnem zraku, kjer jih nihče ne vznemirja. Po sobah se

gospodinje še včasih spomnijo, da očisti jo pajčevine in sobe prezračijo; komarje tu tudi pobijajo. S hlevi je stvar druga; temperatura in hrana komarjem tam godi. Čiščenje in zatiranje komarjev je tu otežkočeno. Zato ni čuda, da jih dobimo v kletih in hlevih več kot v stanovanjih.

Tudi v literaturi so zabeleženi zanimivi slučajji; hiša, v katere neposredni bližini se je nahajal hlev s prašiči, je imela vsako leto več komarjev. Ko so hlev prestavili daleč od hiše, so komarji iz hiše izginili ter se preselili v hlev. Komarji se lahko drže tudi v higijensko prirejenih greznicah. Ličinke in jajčeca komarjev v splošnem ne prezimijo, zato pa se komarji čez zimo poskrijejo na stene in pod strop greznice, dokler v toplejšem času ne izlete. V poletnem času luže, potoki in reke, ki počasi odtekajo, napravljajo zalive, v katere komarji najraje ležejo jajčeca (n. pr. na Gorenjskem Sava v radovljiškem okraju).

Borba proti komarjem je zelo težka. Ličinke in jajčeca lahko uničimo na dva načina: s kemičnimi sredstvi in z gojitvijo gambuzij. Od kemičnih sredstev so najboljša ona, ki se v tankem sloju razidejo po površini in vodo izolirajo od zračnega kisika. V to svrhu se največ uporabljajo oljnata sredstva, n. pr. nafta, petrolej in podobno. Priporočajo se greznice, kjer ne morejo živeti pupki, paglavci in ribice v poletnih mesecih najmanj enkrat na mesec prekriti s tankim slojem enega teh sredstev. V zunanjih vodah, kot so to mlake, potoki, jezera in reke, ki ne teko brzo in niso mrzle, priporočajo gojitev ribic gambuzij, ki jim služijo ličinke komarjev kot hrana. Računajo, da na 1 m³ vode zadoščajo 2—3 gambuzije. Gambuzije je treba vsako leto obnavljati, ker večina pozimi pogine. V počitnicah je dobro uvesti šolsko mladino v gojenje gambuzij.

Kar se tiče uničevanja komarjev po stanovanjih in hlevih, je najbolje, če hleve postavimo čim dalje stran od stanovanj. Sobe in druge prostore temeljito prečistimo, komarje še pred pomladjo pobijemo s krpo, privezano na dolgo palico ali jih uničimo z žveplenim dimom, ki ga dobimo, če na nekaj žerjavice vžemo 2—3 palčice žvepla.

Če hočemo privabiti in obdržati goste v naši lepi Gorenjski, moramo poleg gori omenjenih ukrepov še vstaviti go-

ste mreže v okna. Brez teh mrež v oknih ne sme biti nobena stanovanjska hiša. Izkušnja je pokazala, da so mreže na oknih prav za prav najenostavnejše in najuspešnejše sredstvo proti komarjem in istočasno tudi proti nadležnim muham.

KUHINJA

Grah v omaki. Grah skuham v slani vodi. Kuhanega odcedim in stresem na svetlorjavó prežganje, ki sem ga napravila iz žlice surovega masla. V maslu sem zarumenila z žlico sladkorja in žlico moke. Grah potresem s sesekljanim zelenim petršiljem. Ko prevre, dam grah s praženim ali piré krompirjem na mizo.

Grahov ponevnjak (Pflanzel) 5 dkg surovega masla mešam prav dobro s tremi rumenjaki. Mešanici pridenem 15 dkg obribane v mleku namočene in ožete žemljice, potem snega treh beljakov in par pesti kuhanega zelenega graha. Grah lahko pretlačim ali pustim celega. Plitvo obliko namažem z maslom, zravnám mešanico po njej in spečem v pečici. Pečeno zrežem na kocke in dam v čisto juho.

Grah. Sedaj je sezona graha, zato bo prav in dobro, ako napišem nekaj jedil iz njega. Zelen grah ima zelo prijeten in osvežujoč okus in s tem služi mnogim jedem v poboljšek.

Mlado korenje z graham. Korenju odrežem zelenje, ga ostržem, operem in oprážim na surovem maslu. Proti koncu praženja mu dodam za polovico manj kuhanega graha. Žlico moke dobro stepem z vodo in primešam jedi. Nazadnje potresem jed s sesekljanim peteršiljem in odišavam s ščepom popra. Golažu, obari ali kaki drugi mesni omaki se dodatek graha zelo poda in ji osveži in zboljša okus. Golažu, obari ali mesnim omakam se doda kuhan grah proti koncu vrenja.

Krompirjeva juha z graham. Krompir olupim, zrežem na kocke in skuham v slani vodi. Ko je krompir napol kuhan, mu pridenem par pesti tudi napol kuhanega graha. Juho zabelim s prežganjem, ki sem ga napravila z žlice masti, ali kosa surovega masla, z dodatkom sesekljane čebule. Juho kuham toliko časa, da se krompir in grah zmehčata. Proti koncu vrenja potresem juho s sesekljanim zelenim petršiljem in po potrebi okisam.

Pridatek graha se prav dobro poda v ričetu. Ričet zalijem s kuhanim grahom proti koncu vrenja.

Pest graha zboljša tudi vsukanec (močnik). Močniku pridenem kuhan grah malo prej, kot ga dam na mizo.

DOMAČA LEKARNA

Dojenčku izpiraj ali izbriši večkrat usta z mlačno vodo ali z žajbeljevim čajem. Posebno zvečer. Sicer se mu nabira v ustih kislina in dobi gobice. To so majhni beli mehurčki na jeziku. Začetkoma jih odpraviš z oslajeno vodo. Namočiš krpico vanjo in izčistiš usteca po vsakem dojenju. Če jih ne ustaviš, se razširijo po ustih, požiralniku in naprej.

To povzroča otroku pekoče bolečine, mu otežuje sesanje in požiranje, kuha ga vročina, je nemiren, izgubi spanje, dobi grizo in voda gre močno od njega. Pa tudi materine bradavice se zaznojiijo od otrokovih gobic. Včasih so krive gobice jedke sestavine v materinem mleku. Če sesa otrok za drugim, ki ima gobice, če so se razširile gobice po ustih, izmivaj usta z žajbeljem in kapljo medu. Skuhaj repo, iztisni vodo in izpiraj. Če so gobice že v požiralniku, dajaj otroku po žlički mandeljevega mleka in klistir iz lanene moke. Če se pojavijo gobice, prevrejš malo hrastovega luba, žajbelja in mire, precedi, deni kapljo vinskega kisa in žličko medu. S tem izmivaj usta in oplakni s čisto vodo. — Odrastlim se izpahavajo po ustih gobice ob hudih groznicah. Privrejš žajblja na vinu in izplaknuj usta.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. Po podatkih od 19. junija t. l. so bile cene živine sledeče: voli I. vrste 8, II. 7,50—8, III. 7; telice I. vrste 8, II. 7,50—8, III. 7; krave I. vrste 7—7,50, II. 5—5,50, III. 5; teleta I. vrste 8—9, II. vrste 8; prašiči špeharji, domači 10—11, špeharji sremski 11—11,50, pršutarji 10 do 10,50 din za kg žive teže. Surove kože, goveje 11—14, telečje 20, svinjske 4—6 din za kilogram.

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu dne 24. junija so prodajali živino po tehle cenah: voli I. vrste 8,50, II. 8, III. 7; telice 8,50, II. 8, III. 7; krave I. vrste 6,50, II. 5,50, III. 5; teleta I. vrste 8, II. vrste 7, prašiči špeharji 11—12, pršutarji 8—9 din za kg žive teže. Surove kože, goveje 12—14, telečje 20, svinjske 9—10 din za kg.

Maribor. Na svinjskem sejmu dne 21. junija t. l. so plačevali prašiče takole: 5 do 6 tednov stari, komad 95—125 din, 7—9 tednov stari 150—175, 3—4 mesece 185 do 360, 5—7 mesecev 390—460, 8—10 mesecev 490—570, eno leto 820—910; na vago 1 kg žive teže 8—10,50 din, 1 kg mrtve teže 12 do 15 din.

Semič. Na sejmu dne 17. junija t. l. je dosegla živina te-le cene: voli I. vrste 7 din, II. 6,50, III. 5,50; telice I. vrste 6, II. 5,50, III. 5; krave I. vrste 4,50, II. 4; vse za kg žive teže. Mladi prašički 100 do 200 din komad.

Planina pri Sevnici. Sejem je bil dne 15. junija, cene pa so bile te-le: voli

I. vrste od 9,50 din, II. do 8,50, III. do 6; telice I. vrste do 9, II. do 8, III. do 5,50; krave I. vrste do 7,50, II. do 6,50, III. do 5; teleta I. vrste do 10, II. vrste do 8,50 din za 1 kg žive teže.

Šmarje pri Jelšah. Na sejmu dne 21. junija so se sukale cene živine takole: vol I. vrste do 9,50, II. do 8, III. do 6; telice I. vrste do 9, II. do 8, III. do 5,50; krave I. vrste do 7, II. do 6, III. do 5; teleta I. vrste do 10, II. vrste do 8,50 din za 1 kg žive teže.

CENE

Ljubljana, dne 19. junija 1940. Žito: pšenica 1 kg 2,80—3,30, ječmen 2,35—2,70; rž 2,30—2,60, oves 2,40—2,80, koruza 2,45 do 2,80, fižol 5—7, krompir 2,50—3, seno 1—1,15, slama 0,60 din za 1 kg.

Kranj, dne 24. junija 1940. Pšenica 1 kg 3, ječmen 2,50, rž 2,50, oves 2,50, koruza 2,65, fižol 6—7, krompir 2—2,25, lucerna 1,50, seno 1,25, slama 0,75.

Maribor, 15. junija 1940. Pšenica 1 kg 3 din, ječmen 2,75, rž 2,50—2,75, gves 2,50 do 3, poruza 2,50—3, fižol 6—8, krompir 2,25—2,75, seno 1,50—1,70, slama 0,60—0,80 za 1 kg.

LES

Po podatkih ljubljanske borze z dne 27. junija t. l. je imel les spodaj navedene cene, ki veljajo za trgovino na borzi Razumejo se za 1 kubični meter, franko vagon nakladalna postaja.

Smreka-jelka: hlodi I-II 240—300 din, brzojavni drogovi 220—250, bordonali 310 do 360, filerji 5-6 250—290, trami ostalih dimenzij 255—305 din.

Bukev: hlodi I-II od 30 cm dalje 125 do 175 din, hlodi za furnir čisti od 40 cm naprej 250—300, deske — plohi naravnii 300 do 600, parjeni 420—700 din.

Hrast: hlodi I-II od 30 cm premera dalje 245—375 din, bordonali 800—900, deske plohi 700—930, frizi 730—930 din.

Ljubljanski trg

Cene mesa: govedina 1 kg 12—16 po kakovosti, goveji jezik 1 kg 14—16, vampi 8—10, pljuča 6—16, jetra 10—12, možgani 10, loj, 7 din; teletina 14—16, jetra 20—22, pljuča 15, možgani 20—22, ledvice 15; svinjina 16—19, pljuča 11, jetra 15, ledvice 19, domača slanina 18—2, hrvaška slanina 20—21, domače salo 21, mast 22—23, šunka (neprekajena) kg 24, prekajeno meso 20 do 24 din. Meso drobnice: koštrunovina 1 kg 12—14, jagnjetina 16—18, kozličevina 20—22 din; konjsko meso 6—8 din.

Klobase: krakovske 1 kg 30 din, debrecinske 24, hrenovke 20, tlačenske 14, sveže kranjske 24, polprekajene kranjske 30, suhe kranjske 40, prekajena slanina 20—25 dinarjev.

Perutnina: piščanec komad 20 din, zaklan 1 kg 28—32 din, kokoš kom. 24—40, zaklana kg 25—28, petelum kom. 30—40, zaklan kg 25, raca kom. 20—30, zaklana kg 24, gos kom. 40—60, zaklana kg 20 do 22, golob kom. 5—6, kapun kg 36 din.

Najvažnejše špecerijsko blago: kava kg 76096, pražena kava 90—126, kristalni sladkor 14, kocke 15.50, kavna primes 21, riž Ima 14, II. da 10, namezno olje 20 do 26, jedilno olje 18—22, vinski kis 4, navadni kis 2.50, morska sol 1.50, kamena sol 4, paprika 30, sladka paprika 55, petrolej 7, testenine 9—17, pralni lug 4.50 din za kilogram.

Veterinarski nasveti

Na pašl obolela živina. M. B. — Na vaši živini, ki hodi zadnje čase redno na pašo, so se pojavili neki bolezenski znaki. Posebno močno so izraženi ti bolezenski znaki pri teletu, ki je staro okrog enega leta. Tele se težko pregiba in je trdo v nogah. Želite vedeti, ali je to navadna pomladanska bolezen, ki bo samaposebi prenehala, ali je kaj drugega, kar bi bilo treba

zdraviti. — Z ozirom na skromne podatke, bo nekoliko težko pogoditi pravo. Če sem prav razumel, je po sredji neka motnja, ki ima najbrž svoj vzrok v pomanjkanju gotovih soli v hrani. Letos, ko je toliko deževja, trava ne more pri svoji hitri rasti zbrati iz zemlje dovolj potrebnih rudninskih snovi, kar ima za posledico najrazličnejše motnje in obolenja. Tako na daleč vam morem svetovati le, da obolelo živino spravite v hlev ter jo samo po malem krmite s suho krmo. Dobro bi bilo živalim dajati klajnega apna dnevno vsaj po tri slabe pesti na vsako žival. Če vam je le kako mogoče, obrnite se na strokovnjaka veterinarja, ki bo vso stvar temeljito preučil ter dal mogoče tudi potrebne injekcije.

S čim bi pospešili rast žime v repu konja. J. B. St. — Vašemu konju je živina požrla skoraj ves rep. Ker konja precej kazi goli rep, bi radi zvedeli, s čim bi pospešili rast žime v repu. — V kolikor ni kaj drugega povzročilo izpadanje žime iz repa, tedaj dobro očistite kožo repa in jo dvakrat dnevno dobro natrite z mešanico enakih delov ribjega in ricinusovega olja, na kar bo žima zopet zrastle. Če pa je na repu kaka druga kožna bolezen, je seveda potrebno najprej njo ozdraviti, šele potem pristopiti k pospeševanju rasti žime.

SEJMI

1. julija: živ. in kram. Mala Gora pri Kočevju, Mirna peč, Mozelj, Rakek, Zagorje ob Savi, živ. in kram. Novo mesto, živ. in kramarski Gor. Radgona; rogata živina Primož, gov. Juklošter, Podčetrtek, živila in prašiči Trbovlje, gov., konj., kram. Murska Sobota.

2. julija: živ. in kram. Črnomelj, živ. in kram. Kočevska reka, št. Gotard, svinj. Primož, gov. in konj. Ptuj, živ. in kram. Petrovče, št. Ilj pod Turjakom, tržni dan Dol. Lendava, gov. Rakičane.

3. julija: živ. Ljubljana, svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje.

4. julija: živ. in kram. Žiri, gov. in svinj. Mokronog, gov., svinj., kram. Krško, živ. in kram. Veliki Gaber, Žiri, živ. in kram. Vojnik, Vuzenica, svinj. Turnišče.

5. julija: živ. in kram. Mengeš, svinj. in drobn. Maribor, živ. in konj. Sv. Lenart nad Laškim.

6. julija: svinj. Brežice, Celje, Trbovlje, svinj. Križevci.

Dobro sosodstvo je pogoj za pravilno in uspešno delo v naših občinah.

PRAVNI NASVETI

Možu dano posojilo. K. M. O. š. R. - Svojemu možu ste pred 1 letom posodili 2000 din. Sedaj ste napravili oporoko, v kateri ta denar zapuščate hčeri. Mož pa pravi, da vam tega denarja ne vrne ne zdaj in tudi ne po smrti, češ, kar se da ženi in domačim ljudem, se nikdar ne vrne in da ga nobeden zato ne more prisiliti. — Kar se komu posodi, tudi domačim ljudem, se mora vrniti. Seveda mora biti posojilo veljavno dano. Glede posojil med možem in ženo postava določa, da ne zadošča ustna posojilna pogodba, ampak mora biti posojilna pogodba zapisana v obliki notarskega zapisa. Če ni notarskega zapisa, je med možem in ženo dano posojilo neiztožljivo. Za veljavnost posojilne pogodbe med ostalimi domačimi, razven med zakonci, ni potreben notarski zapis.

Za drugega plačan davek. K. F. M. G. - Brat, ki živi v Ameriki, ima tukaj gozdno parcelo, za katero plačuje nekdo zemljiški davek že 17 let. Brat vam je naročil, da prepišete parcelo na sebe. Vprašate, če zadostuje zato bratovo pismo in za koliko let nazaj se morajo povrniti plačani davki. — Za prepis parcele v zemljiški knjigi je potrebna listina z notarsko ali sodno overovljenim podpisom dosedanjega lastnika, da dovoli prepis. Navadno pismo ni zadosti. Vaš brat bo moral tozadevno listino podpisati pri amerikanškem notarju. — Oseba, ki je mesto vašega brata plačevala davek od parcele, ki bi ga po zakonu kot lastnik moral plačevati vaš brat sam, sme ta za brata plačani davek od vašega brata iztirjati in iztožiti tudi za 30 let nazaj, ker tako plačilo zastara šele po preteku 30 let.

Prikrajšani bratje in sestre? A. G. R. - Bilo nas je pet otrok. Najmlajši, ki je ostal doma, je pregovoril očeta, da je s kupno pogodbo prodal posestvo njegovi ženi. Oče je sedaj umrl in ni ničesar zapustil, ker bratova žena ni še nič plačala. Vprašate, kaj naj storijo ostali otroci in mati, ki niso še nič dobili od doma. — V tem primeru gre za dve stvari: če bratova žena kupnine za posestvo očetu za življenje še ni plačala, je imel oče namram njej terjatev. Očetova zapuščina v tem slučaju obstoji v višini terjatve na še ne plačani kupnini. Vsi otroci in žena kot zakoniti dediči imajo dedno pravico do te terjatve: žena pok. očeta bo dobila $\frac{1}{4}$, vsi ostali otroci skupaj pa $\frac{3}{4}$ te terjatve. — Če je oče posestvo pod ceno prodal, tako da ni bila sklenjena le kupna pogodba z bratovo ženo, ampak tudi darilna pogodba, in če od sklenjene po-

godbe do smrti očeta še nista potekali dve leti, potem lahko otroci kot nujni dediči zahtevajo, da se pri določitvi nujnih deležev vpoštevata tudi tista vrednost, ki jo je oče podaril sinahi in bo morala vaša svakinja, v kolikor bi za nujne deleže ne zadostovala izgovorjena kupnina za posetvo, do vrednosti podarjenega dopolniti nujne deleže. — Da ne bo dragih pravnih svetujemo, da se zapuščinski razpravi prizadeti sami med seboj pametno poravnate.

Škoda po živini na tujem svetu. S. J. D. - Vsak lastnik živali odgovarja za škodo, ki jo napravi njegova živina na tujem svetu. Ni zadosti, da pasete živino v ograjenem prostoru, ampak ste dolžni poskrbeti, da tudi ne uhaaja iz tega prostora. Če n. pr. kaka tretja oseba vašo zagrazeno živino, ki je brez osebnega nadzorstva, izpusti iz te ograde in napravi živina na tujem svetu škodo, potem odgovarjate oškodovanemu posestniku vi za dejansko napravljeno škodo. Pravico pa imate, da zahtevate povračilo te škode od tistega, ki je živino iz ograde spustil. V sporu glede višine škode jo določijo sodišče po zaslišanju zvedencev. Oškodovani posestnik ima pravico zahtevati povračilo le dejanske škode n. pr. za popaseno travo, za polomljeno drevje itd. Ne more pa od vas zahtevati še posebne globe zato, ker je živina ušla na njegov svet.

Skupna paša. R. F. O. - Vaščani imate skupni pašnik že od pamtiveka. Od tega skupnega pašnika je neki posestnik iz sosednje vasi kupil en del od neke posestnice iz vaše vasi in hoče sedaj na svojem delu prepovedati to pašnjo. Vprašate, če se morate prepovedi ukloniti? — Stvar ni jasno povedana. Poglejte v zemljiški knjigi in ugotovite, ali je ta skupen pašnik en vložek ali ne in kdo je vključen kot lastnik sveta, kjer ste doslej izvrševali skupno pašnjo. Če je ta pašnik v solastnini vseh vaščanov in je novi posestnik iz druge vasi kupil le solastninski del, potem odloča o načinu uporabe te skupne lastnine večina glasov, ki se šteje ne po osebah, ampak po številu deležev. — Če pa je ta v naravi skupen pašnik dejansko v zemljiški knjigi razdeljen po parcelah na razne lastnike, potem sme pač vsak s svojim kosom napraviti kar hoče, seveda, v kolikor s tem ne ovira drugim morda že priposestvovane služnostne pravice. V tem primeru je verjetno služnostna pravica pašnje že priposestvovana in se bo morala le v sporazumu z vsemi prizadetimi upravičeno ukinuti. Šele potem bodo smeli spremeniti vsak svoj del dosedanjega pašnika ali v vinograd, sadovnjak, njivo in podobno.